

İSTANBUL SERİRİYATI

Abonesi
200
kuruştur.

Ayda bir çıkar tıbbî mecmua
Sahip ve müessisi : Mazhar Osman

Nuşhası
20
kuruştur.

TAHRİR HEYETİ :

Ahmet Bürhaneddin, Ahmet Fahri, Ahmet Şükrü, Ali Eşref, Ali Şükrü, Hakkı Hayri, Hulûsi Behçet, İhsan Şükrü, Mazhar Osman, Nuri Fehmi, Osman Şerefettin, Şükrü Hazım.

Mündericat :

MAKALAT

Prof. (Geugerol) nın Türkiye seyahati
Hulusî Behçet

Mide kanhalarında para sempati teşevvüsatı
Ziyaettin Zeynel

Bu günkü anlayışımıza göre, «Canlı Mahluk»
kilisli Rifat

Pellagra bir avitaminose hastalığı mıdır?
Bedrettin

MUKTEBESAT VE TERCEMELER

Şebekiye infisallerinin thérmonponction'la
tedavisi
Nuri Fehmi

İLAVE

Ayın akisleri
Tababetin Atisi

Mazhar Osman
Osman Şerefeddin

İdarehane :

Mazhar Osman Bey Muayenehanesi
Cağal Oğlu No. 23
Telefon : İstanbul 1890

Administration :

Dr. Mazhar Osman Bey
Djagal oğlu No 23
Téléph. St. 1890

ATOPHANE

Schering

Nekris ve risyeye karşı en mükemmel bir devadır. Schering Atofani hamızı bevin en kuvvetli mutrihi bir (eliminateur) üdür. Tekmil dünyada mevcut olan hekimlerin şehadet ettikleri veçhile Atofani fevkalâde bir surette antiflojistik, muzadı elem ve muzadı risye gibi tesir icra eylemektedir. Safsafiyetlerin aksine olarak Schering Atofani kalbe mazarrat vermez, terlemeleri mucip olmaz ve aynı zamanda kulak çınlamaları tevlit eylemez. Schering Atofani risye ve nekris afatına karşı emsalsiz bir deva olarak her keşçe kabul edilmiştir. Her bir tüpte 50 santigramlık 20 komprime vardır.

**Cihazı hazmiden
hariç (parenteral)
tarikle istimal içindir**
Atophanyle

Atofani antiflojistik ve muzadı elem tesiri, safsafiyeti sut ile karıştırılarak Atofani sekinde olmak üzere son derece takviye edilmiştir. Hakiki ambalajı: Dahili verit için her biri 10 c. c. 5 ampulü havi kutular. Dahili adele için her biri 5 c. c. 5 ampulü havi kutular mevcuttur.

Tıla içindir
**Baume
d'Atophane**

Risyevi, alâmi asabi, nekrisi afetle-
rinin tedavisi için dahili tedavinin
fasilasında ve aynı zaman-
da mevzii bir masaj yapı-
ması tavsiye edildiği za-
manlar müstameldir.
Hakiki ambalajı:
35 gramlık tüplerdir.

SCHERING-KAHLBAUM A. G., BERLIN
G. DIELMANN & BILL, İstanbul, Sultanhamam, Mesadethan No.13

İSTANBUL SERİRİYATI

Senelik abonesi iki lira

AYLIK TIP
MECMUASI

İdarehanesi : İstanbul, Cağaloğlu 23

Prof. (Geugerot) nın Türkiye seyahati intibaâtı

Türkiyeye tıbbi seyahat [*]

Türkiyede, paskalya tatilleri münasebetile yaptığım bir seyahattan avdet ettiğim bu sırada, intibaatımı hulasa etmek için ilk sözlerim, Türkiyedeki refiklerimizin, ve Türkiye hükûmetinin ifa ettikleri mesaiyi bir lisani si-tayiş ile yâd etmekten ibaret olacaktır.

Türkiyede her yerde canlı mektepler, tam bir faaliyet içinde bulunan ilmi merkezler, vazifelerini müdrik, birinci derecede ad edilecek, ve ilmi tababete büyük bir şeref bahşedecek profesörler ve hastane etıbbası buldum. Yalnız dermatolojistlerden bahsedildiği takdirde, bunların arasında, yüksek selefleri Zambako Paşalara ve Hodarlara lâyık zevat bulunmaktadır. Türkiyede mevcut ve Fransada dahi kabul ve tatbikını temenni ettiğimiz içtimai kanunları hayret ve takdir ile müşahede ettim. (90 numaralı ve 5 şubat 1922 tarihli Türk kanunu)

* * *

Türk müsafirperverliği, bizi bir çok ızzet ve ıkramlara gark etti. Sıhhiye Vekili Profesör doktor Refik Beyin, seyahatım esnasında bana refakat etmek için, Ankarada Sıhhiye Vekâletinde bulunan, ve vaktile Paris hastanelerin-

[*] (*Presse medicale*) 27 juin 1931 den

de çalışmış olan eski talebem doktor Neşet Naci Beyi göndermesi, beni fevkalâde müteşekkîr bıraktı. Doktor Neşet Naci Beye tesadüf etmek, ve kendisi ile birlikte İstanbulda ve Bursada 20 gün geçirmek benim için, neşeli bir şey oldu.

İstanbul muvasalatında, İstanbul Valisi Muhiddin Beyin Kâtibi Ekrem Bey ile bir çok Türk refiklerim tarafından istikbal edildim. Fakülte namına Hasan Reşat Bey, Reis Talat ve Kâtibi umumi Cevat Kerim Bey, Dermatoloji cemiyeti namına, muhibbim Hulusi Beheet Bey, Türk (Saint Lazarre) tabibi Naci Bey, Krakoç, Mantos, Orfanidises ilh. (Cümlesinin isimlerini zikredemediğimden dolayı arzı itizar ederim.) Fransız refiklerim Muşe, Gassen ilh. Celal ve Hikmet Bey gibi gazeteciler de, ilk muvasalatında bana beyanı hoşamedı ettiler. Asarı atıkaya ait tetkikatı bütün dünyaca malum olan ve İstanbul müzelerini ihya eden sabık müzeler müdiri umumisi Halil Bey, ve Sen Lüide görmekte pek ziyade memnun kalmış olduğum oğlu doktor Süleyman Etem Bey, bize müzeleri göstererek tatlı saatlar geçirttiler.

Türkiye (Turing clup) reisi ve mebus Reşit Saffet Bey ile refikleri Ekrem Bey, Sait bey ve Vedat bey, bana sarayları ve en kapalı müzeleri açtirdular.

Neşet Naci ve doktor Hodara, sevimli birer seyahat arkadaşları oldular. Talat Beyin tahtı riyasetinde bulunan Türkiye Dermatoloji

cemiyeti, Tıp fakültesi ve Bursa etibbasi bana en samimi ziyafetler vermek şerefini bahsettiler. Ailelerinde gördüğümüz muhabbetkârana misafirperverlikten dolayı refiklerim Hulusi Bey ile refikasına, Naci Bey ile refikasına, Profesör Celal Muhtar, Akıl Muhtar ve Halil Beylere karşı bilhassa minnettarım.

Bundan başka Fransız sefiri ile maslahatgüzar müsyö Barbier ve refikasının, Fransız konsolosu müsyö Senjuvan ve madamının, Profesör Müsyö Muşe ve doktor Gassenin, Fransız ve Türk dostluğunun canlı birer timsali olan bütün bu zevatın lutuf ve nezaketlerini hiç unutamayacağım.

Bu resmî kabullerin bir kaçında profesör (Güneo) ile, refikasına tesadüf etmek bahtiyarlığında dahi bulundum.

***

Evvela İstanbulun başlıca hastanelerini ziyaret ettim.

Guraba hastanesinde müdir doktor Ömer Lütfi Bey, doktor Süleyman Etem Bey ve ilh taraflarından pek samimane bir surette kabul edildim. Hulusi Bechet Bey refikleri Viktor Hodara, Yusuf Kemal ilh, ve hastanenin emrazi intaniye ve labaratuvar şefi Osman Şerefeddin Bey ile birlikte pek güzel servislerini, bana teferruatile ziyaret ettirdiler. Güzel bir mevkide, vasi divanhaneler ve büyük salonlar ile inşa edilmiş, ve güzel bahçeler ile ihata olunmuş olan eski Guraba hastanesi, İstanbul (Saint-Louis) sidir. Dermatolojik servisi şefi olan Hulusi Behcet Bey, benim şerefime pek ziyade şayani dikkat, fevkalâde vakıfane bir ilim ve hissi tenkit ile şayani takdir bir surette tetkik edilmiş (acanthosis, Poikiloderma gomes sous - cutanees aspergillaire) e kadar bir hastalıklar koleksiyonu cemmetmişti.

Bana bu suretle yaşattığı müheyyiç dermatolojik saatlardan dolayı, doktor Hulusi Beh-

cet Beye kemali samimiyetle teşekkür ederim.

Deniz kenarında ve pek zarif bir mahalde inşa edilmiş olan Gülhane hastanesi İstanbulun Val dö gradir. Burada etibbadan müdir ve müdir muavini Refik Münir ve Hasan Kadri Beylerden, Dermato sifiligrafik servisi şefi profesör Talat Beyden samimane bir hüsnü kabul gördüm. Talat Bey bana güzel hastalar ve bilhassa arséno-résistant firengililer gösterdi. Hastane etibbasından - Abdulkadir Bey de, şayani dikkat bir kebet firengisi gösterdi.

Anatomo patolojist Lutfi Bey, Hulusi Behcet Bey ile birlikte tetkik ettiği şayani hayret bir (Lipo-fibro-sarcome) vakası hakkında, bana makta'lar gösterdi, ve en nadir vakalar ile dolu zengin bir müzeyi ziyaret ettirdi. Bu hastane bütün ihtisasları ile birlikte canlı ve mükemmel bir merkezdir. (Oto-rhino-laryngologie profesör Sani Yaver Bey ilh.)

Cerrahpaşa hastanesi inşa edilmekte bulunmaktadır. Enyeni levazımı ve tesisatı havi yeni iki pavyonu artık işlemeğe başlamıştır. Müdir doktor Rüştü Bey ile (Millian)dan tahsil görmüş dermato sifiligraf, doktor Hazım Bey, bu pavyonları ziyaret ettirdiler.

Etfal hastanesi, Beyoğlunun en yüksek cihetinde inşa edilmiş olup bir çok yeni pavyonları ile her türlü esbabı istirahatı havi, vasi bir park derununda bulunmaktadır. Mezkûr hastanenin etibbasi ve muktedir müdiri tarafından kabul edilerek bilhassa profesör Ali Rıza Beyin dermatoloji pavyonunda kaldım.

Doktor Ali Rıza Beyin servisi canlı (box) lar ve müştemilatı ile birlikte hakikaten nümüne ittihaz olunmağa layıktır. Mumailiyeh, bu pavyondaşayani dikkat hastalardan, teignes ve bilhassa leishmanioses gösterdi.

Leishmanias hakkında Ali Rıza Beyin telifatı mevcuttur.

Tıp fakültesi, klinikler ile birlikte Anadolu

Cardiazol

(Pentamethylentetrazol)

Zerk suretile,
Ağız tarikile
kullanılır.

Teneffüs ve deveran cihazları için münebbih.

Umumi tababette

(Kâhil ve çocuklarda)

Deveran teşevvüşleri, kollapsus hâleri, intani hastalıklar (zatürree, karahumma, kızıl, kuşpalazı v. s.),
tesemmümler (tenvir gazı, humzükarbon, edviye v. s.), kasabi daiibihir, • bronchostênose • da.

Cerrahide.

Ameliyattan evel, sonra veya ameliyat esnasında deveran kifayetsizliğini menetmek, yahut izale etmek
için, çok kan ziyâından vesairenden mütevellit kollapsus vakalarında, cerrahi müdahaleden vesairenden
mütevellit teneffüs tegayyürlerinde, ameliyatlardan sonraki reevi ihtilatlarda.

Nisalye ve veladiyede.

Doğum ve nisai ameliyeler esnasında ve sonra husule gelen kollapsus hâleri ve had kalp kifayetsizliği
vakalarında, doğumdan evel profilaktik olarak, güç ve uzun süren doğumlarda ceninin kalbi faaliyetini
takviye için, nevsatlardaki • asphyxie • ye karşı.

Cardiazol (Knoll) ampülü, beheri 1.1 cc.   Cardiazol (Knoll) mahlûlü % 10.   Cardiazol (Knoll) komprimesi, beheri 0 g 10.
Orjinal kutular 6 ve 3 ampüllük.   Orjinal şişeler 10 gramlık.   Orjinal tüpler 10 komprimetik.

KNOLL A.-G., Kimyevi maddeler fabrikaları, **LUDWIGSHAFEN AM RHEIN.**

Nümune ve neşriyat için Fabrikaların Türkiye'de vekili
ALFRED PALUKA Efendiye, İSTANBUL
Ahen-Münihan, Kürekçiler, Galata
Posta kutusu: Galata 532
müracaat edilmesi rica olunur.

VALEROBROMIN LÖGRAN

En müessir cumlei asabiye müsekkini

Mâdeni bromürlerde olduğu gibi brom avarızı yapmaz; valeryanatlar gibi tésiri gayri muntazam degildir .

Nevraljileri pek çabuk teskin eder. nevrasteni, sara, isteri, hummevi teheyyüctan mütevellit uykusuzluğu , bogmaca ögsürüğünü , asabi ve muharriş ögsürükleri ve dailbeheri teskin eder.

Mayiinin beher kaşiginda 0,50 bromovaleryanat dösut vardır.

Kapsulunun beherinde 0,25 bromovaleryanat dömanyezi vardır .

Darrasse Frères 13, Rue Pavée 13 -Paris

Her eczânede bulunur .

VALEROBROMINE LEGRAND

SÉDATIF ÉNERGIQUE DES CENTRES NERVEUX

Pas d'accidents de Brémisme comme avec les Bromures minéraux

Pas d'irrégularité d'action comme avec les Valériannes

Barsaklarin tathiri

Nüjol barsaklarin hareketını tanzim eder.

Nüjol muharriş deyildir, en latif müleyyindir

Akşam, sabah birer tatlı kaşığı alınır.

NUJOL

daffi kabizdir , mutahhiri emâdir

Préparé par les

LA'ORATOIRES

DU

NUJOL

Standard Oil Co

(New - Jersey)

New York

sahilinde Haydarpaşadadır. Çünkü Sultanlardan biri, bir kehanetin tesiri ile korkarak etibbı İstanbuldan uzaklaştırmak istemişti. Fakültenin saraya benzeyen cephesi daha uzaktan görünmektedir. Muazzam merdivenin aşağısında, muhterem reisi profesör Tevfik Recep, pek muktedir urologie profesörü ve Kâtibi umumi Behcet Sabit Bey ve profesör Muşe taraflarından kabul edildim. Fakülteyi teferruatına varıncaya kadar ziyaret ettim. Vasi laboratuvarlarını, ameli mesai salonlarını ve muhteşem bir surette tanzim edilmiş bulunan teatrü amfiteaterlerini hayret ve takdir ile temaşa ettim. Tıp fakültesi tedrisat için şayani temenni en güzel tesisata ve en mükemmel alât ve odevata malk olup, yalnız bunun için bir tenkit işittim.

O da İstanbuldan uzak olması ve bu suretle hastaların alınmasındaki müşkülât, ve etibbaya zaman ziyasını mucip olmasıdır.

Tıp fakültesinde, âtidedeki profesörlerin güzel servis ve laboratuvarlarını ziyaret etmek şerefine mazhar oldum:

(Gynécologie ve obstétrique)Müderri Besim Ömer Paşa, (Otorhino - laryngologie) müderri Ziya Nuri Paşa, (clinique therapeutique)müderri Akıl Muhtar Bey, sabık Darülfünun Emini ve (clinique Médicale) müderri Neşet Ömer Bey, anatomie, Nureddin Ali Bey, Etibba Odası Reisi Tevfik Salim Paşa, (anatomie pathologique) Müderri Saim Ali Bey, (ophthalmologie) müderri Ziya Bey, Hıfzıssıhha müderri Server Kâmil Bey, neurologie müderri Mustafa Hayrullah Bey, sabık Tıp fakültesi reisi ve (clinique médicale) müderri Süreya Ali Bey, (clinique chirurgicale) müderri Orhan Abdi Bey, teatrübi Kanser hakkındaki tetkikatı ile pek ziyade şayani dikkat olan (anatomie pathologique) laboratuvarı müdiri Hamdi Süat Bey, Fiziyojoloji müderri Kemal Cenap Bey ilh.

Bana gösterilen bütün bu tıbbi eserler arasında (thérapeute ve dermatosifilograf olmak itibarile mazur görülsün)profesör Hasan Reşat Beyin klinik dermatolojyindeki bir hasta kadını zikredeceğim. Bu kadın, bir (lupus vulgaire vegetant du palais, bir lupus erythemateux, lepus pernio du dos des mains) ile malûl idi (bu suretle Fransız mektebi tarafından müdafaa edilen tarzı telekkilerin bir delilini ve terkibini husule getirmekte idi.) Bir de profesör Akıl Muhtar Beyin şayani takdir pharmacodynamiye tetkiklerini kayt edeceğim.

Fakültenin, firengi tedavisinin kavaidi umumiyesi mevzuu üzerine benden talep etmek şerefini bahşettiği konferansi, büyük amfiteaterde yaptım. Bundan başka İstanbul Darülfünunu konferans salonunda Fransada firengi mübarezesinin hali hazırı hakkında son bir konferans verdim. Bu konferans esnasında türk talebesi ile Türk etibbasının samimiyetini bir defa daha hissettim.

* * *

Eski paytaht olan yeşil ve emsalsiz camileri ile Bursada, etibba tarafından gösterilen muhabbetkârane hüsnü kabulden ve verilen samimi ziyafetten bilhassa mütehasıs oldum. Onların sayesinde ve müze müdirinin himmeti ile sıkı sıkı kapalı olan türbelerdeki kıymetli servetleri görebildik, ve olimpos etekleri ile (alpouliant) gölü etrafında mükemmel gezintiler yaptık.

Bursadaki bütün refiklerim, bilhassa bana o kadar samimane beyanı hoşamedı eden Bursa Belediye reisi doktor Nazif Bey, mükemmel tesis edilmiş bulunan mülkiye hastanesi sertabibi Yusuf İzzettin Bey, askeri hastanesi sertabibi Nüzhet Bey ve refiki, dünyada emsali nadir bulunan bir (mecano-physiotherapie)mütesisi ve şefi olan Nüzhet Şakir Bey, yüksek asarı atika mütehasısı ve müzeler

müdürü Osman Şevki Bey, Sıhhiye müdürü ve valinin mümessili Ali Kemal bey, Sıtma mücadelesi şefi Rüstü Bey, Hasan Ferit Bey, Cevat Bey, dermatolojist Niyazi Bey ilh. Bursadaki ikametimizin, seyyah hayatımın en güzellerinden biri olduğundan emin olunlar.

Yalnız dermatosifiliografi sahasına hasrı tetkikat etmekle beraber, vaktile pek ziyade sıtma maruz olan bu havalide sıtma mücadelesinde Rüstü Bey tarafından istihsal edilen kat'i neticeleri zikretmekten geçemeyeceğim. 1926 senesinde, yüzde otuz nisbeti 1931, senesinde yüzde iki buçuğa tenezül etmiştir.

* * *

Muhtelif mülakatlarımızda Türk refiklerimizle en muhtelif meselelerden bahsettik, Pathologie exotique ve bilhassa leishmaniose, firengi tedavisi, içtimai kanunlar ve prophylaxie ilh.

En ziyade şayani dikkat olan münakaşalardan biri, Türklerin bazı edviyeye karşı tehamülleri. En muktedir mütehassıslardan bir kaç Türklerin ve bilhassa yemesi içmesi az ve kavıyülbünye olan, ve daülkülden ve (tares hépatique) den muarra olan Türk askerlerinin 914 ün yüksek dozlarına tehamül edemediklerini, ve 0,60 i hiç geçmediklerini ve (0,75)e nadiren vasıl olduklarını beyan etmektedirler. Halbuki bu miktar bir genç için azdır. Mezkûr etübbaya nazaran bu keyfiyet diğer edviye, belladone ve ilh, için de, umumî bir şeydir. Diğer bazı mütehassıslar ise, ve bilhassa Orfanides, bilahadise ekseriyetle 0,90 dozlar yapmakta olduklarını söylediler. (Emrazi efrençiey mecmuası, temmuz 1924)

Seyyahatımdaki gayelerden biri, Türkiye Cumhuriyeti için pek büyük bir şeref teşkil eden bazı içtimai kanunların sureti tatbikini görmekten ibaretti.

Pek az memleketlerin kabul ettikleri emrazi efrençieyenin mecburi ihbari, ve tedavisi.

Fransada bir çok münakaşalara sebebiyet veren, ve ilk defa olarak azımkârane bir surette büyük bir Devlet olmak üzere Türkiye tarafından kabul edilen izdivaçtan evvel mecburi tıbbî muayene ve vesika usulü.

Mecburi hizmeti tıbbiye ve genç tabiplerin daha kendi hesaplarına yerleşmezden evvel en sırp havalıye iki sene müddetle gönderilmesi.

Etübb Odası. Etübb odaları Reisi profesör Tefvik Salim Paşa, bunun pek faideli olan esasatını bana tafsilen anlattı.

Bu kanunlar ve bilhassa 90 numaralı ve 5 şubat 1922 tarihli kanun - ki bunların metinleri beynelmilel Hıfzıssıhha müessesesi tarafından 1928, 1929 ilh. senelerinde neşredilmiştir - menfaati umumiyei düşünen bir hükümetin, ne yapabileceğini göstermektedir. Bunlardan dolayı Türkiye hükümetine tekrar tekrar takdirlerimi beyan ederim. Bizim tarafımızdan o kadar uzun uzadıya tetkik edildiği halde, hâlâ meclisi mebusanda müzakeresine intizar edilen bu tedbirlerin Fransada dahi kabulünü temenni eylerim.

Her tarafta Fransız tababetine karşı samimî bir dostluk ve takdir hissi gördüm. Talebe, etübb ve profesör mübadelesini tezyit etmek arzusu mütemadiyen ve bilhassa Sıhhiye Vekili tarafından gönderilen Neşet Naci Bey ile, Fakülte reisi Tefvik Recep Beyin, Profesör Celal Muhtar Bey, Ziya Nuri Paşa ve Hasan Reşat Beyin, Etübb Odası Reisi Tefvik Salim Paşanın, Hulusi Behcet Beyin ve Bursa Belediye Reisi doktor Nazif Beyin nutuklarında tekrar edilmiştir. Fakültede verilen hususî bir öğle yemeğinde, muhterem Profesör Celal Muhtar Bey (Saint Lzuis) hastanesinde geçirdiği uzun seneleri heyecanla yâd etmekte idi. Talebesi olduğu A. Fournier nin ismini zikrettiği zaman, Celal Muhtar Beyin gözlerinden yaş gelmişti. Büyük adada verdiği bir öyle yemeğinden son-

ra, Celal Muhtar Bey Fournier nin yüzüncü seneyi devriyesinde bulunmak için Fransaya gideceğini tekrar, Sen Luis civarındaki sokaklardan hiç birine Fournier ismini verilmediğine teessüf ediyor, ve dünyada yegâne bir müze olan Sen Luis müzesinin yanması hakkındaki endişelerini teçdit eyliyorlardı.

Her tarafta Fransaya, Paris Fakültesine, dermatoloji cemiyetine, profilaksi cemiyetine ve Sen Luis hastanesine Türklerin, en samimi selamlarını tebliğ etmeğliğim rica edildi. Bu vazifeyi kemali meserretle ifa eyliyorum.

H. B.

Mide karhalarında ensülin

Dr. Ferit İsmail

Geçenlerde İstanbul Seririyatında, Monde médicalden naklen, Romanyada iki mide karhası vak'asının ensülinle tedavisinden bahsetmiştim. Her iki vak'ada da ensülin tedavisi tam bir şifa ile neticelenmiş bulunuyordu. Teşhisin doğruluğu ve şifanın kat'iliği Röntken muayenesi ile de tastik edilmiş idi. Hatta marazından gözü çok yılmış olan bu iki hastadan birisi, hiç bir arıza kalmamasına rağmen, müks ihtimalini düşünerek behemehâl kendisine ameliyat yapılmasında ısrar ediyor ve mide açıldığı zaman yaranın temamiyle teneddüp etmiş olduğu da görülmüş bulunuyordu.

Ensülinin mide karhasında şifayı temin etmesi ne suretle vaki oluyor?

Bu ciheti şimdilik üç noktada buluyoruz:

- 1 — Ensülin, kanın ihtiyat kalevesine tesiri dolayısı ile mide hamziyetini tadil etmesi.
- 2 — Mide harekâtına muaddil bir tesir iera ederek teşennüci izale etmesi.
- 3 — Alelumum aton yaralara yaptığı re-

hakâr tesir sebeaile bir aton yara olan mide karhasına da lehte olarak müessir olması.

Son bir kaç ay zarrında, vesaitsizlikten yalnız seriri muayene ile, mide karhası teşhisini koyduğunu üç hastada ensülin tatbik ettim. Aldığım neticeler pek parlak oldu. Vak'alarından birisi şu:

Hafıza Hanım. 20 yaşında. Bünyesi zaif. Pederi harp te gaip. Valdesi şimdiye kadar hiç bir hastalık çekmemiş. Başka kardeşi olmamış. Anamnezinde üç sene evvelisine kadar hiç bir hastalık yokmuş. Bu tarihte ilk defa olmak üzere nahiyei şersufiyede zeyli kas altında yanma ve sancı ile hastalanıyor. Bu hallerde gasiyan, kay ve ematemez de inzıman ediyor. Maraz üç ay sürüyor ve Rizede yapılan tedavi bir semere vermiyor, İstanbula gidiyor. İstanbulda hiç bir tedaviye maruz kalmadığı hâlde kendiliğinden iyi oluyor. Bu iyilik 4 ay kadar devam ediyor. O esnada beş buçuk aylık hâmile olan hastanın midesi şişmeğe, yanmağa, ağrımağa başlıyor. Bu araz, yemek yeyince daha ziyadeleşiyor, bir tabibe müraعات ediyor. Kâlp hastalığı teşhisi konuluyor. Süt, taze yoğurt, kompostodan ibaret bir rejime tabi tutuluyor. Ne ilâç verildiği malumum değil. İki ay sonra iyileşiyor. Bu iyilik 2 sene 3 ay kadar devam ediyor. 12 gün evvel yine hastalanıyor: Midesinde devamlı bir ağrı, ağzı ekşi. Bunlar bilhassa et ve tuzlu yemekler yiyince ziyadeleşiyor. 10 gün sonra her yediğini kusmağa başlıyor.

Kaylar ekşi, ağrı çok fazla. Bunun üzerine bana müraعات ediyor. Vecam pek şiddetli olması hasebile bir morfin yapıyorum, gayrı müessir kalıyor ve;

Sulfate n. d'atropine 0,01

Ch. de papaverine

Stovaine àà 0,30

Eau distillée 10,0

dan aç karnına günde 4 defa beşer damladan 20 damla ve :

<i>Poudre de Douver</i>	0,20
<i>Magnésie hy.</i>	0,60
<i>Phos. de soude</i>	0,50
<i>Bicar, de soude</i>	0,1

lk paketlerden günde tok karnına 3 paket veriyorum.

Hiç bir tesiri görülüyor ve bana müracaatın ikinci gününde litre kadar kan ve o hastanın ifadesi veçhile hicran kusuyor. Müteakip 6 günde kansız kaylar devam ediyor. Süt mahallebiden ibaret bir rejim, hatta 2 gün hiç bir şey yememesine rağmen yine günde 3—4 defa olmak üzere ematemezler başlıyor. Tekrar müracaat ediyor. Yedi buçuk ünite ensülin Byla ve diyet idrik. Ertesi gün Cuma olmak üzere zerk yapılıyor. Üçüncü günden itibaren yevmiye bir defada 15 ünite olmak üzere ensüline devam ve ipoglisemiye meydan vermemek için dört beş parça şeker mahlulu içiriyorum. Himye, günde 8 defada ellişer dirhem süt ufak yudumlarla.

İlk zerk günü bir defa daha kusuyor, fakat kan yok. Veca, yanma, ekşilik suratle tahaffuf ediyor. Beşinci gün hiç bir şey kalmıyor. Yalnız aynı zamanda devam etmekte olduğumuz atropin ve magneziden, magnezi paketlerini üçüncü güne kadar midesi kabul etmiyor. Devam etmiyoruz. Bilâhare atropini de vermiyorum. Yedinci gün, bittabi ensülinin de tesirile iştihası çok artan hasta perhizden ziyadesile şikâyete başlıyor. Tedricen yiyeceklerini arttırıyorum :

Sade suya az tuzlu ve az tereyağlı pirinç, tel şeriyesi, un çorbaları, rafadan yumurta, patates ezmesi ve üçüncü hafta nihayetinde az tuzlu, tereyağlı kabak kalyesi, bamye, ekmek, hosaf ; bir kaç gün sonra da az miktarda ızgara köftesi, sövüş, balık haşlamasına

müsaade ediyorum. Hasta mükemmelen tahammül ediyor. Şimdiye kadar yevmiye bir defada 15 ünite olmak üzere 24 zerkyaptım. Altı ampul daha yapacağım. Hastanın şifa bulduğuna (seriri olarak) kaniim.

Diğer 2 müşahedemi de muhtasaran arz edeyim :

İki üç senedenberi diyabete müptelâ alay müftüsü . . . . . Efendi yaşı elliyi müteceviz. Çok zaif. İdrarda glüköz fazla. Bir müddettenberi mevcut olan karn şişmesi, veca, yanma hislerine kay ve hastanın ifadesine nazaran bir bir buçuk kiloluk ematemez inzimamı üzerine davet ediliyorum. Atropin ve magnezi ile birlikte 15 ünite ensülin yaptım. İlk zerktan sonra ne kay, ne de ematemez görüldü. Ensüline devam ettik karba iyi oldu fakat idrarda şeker sebat etti.

Üçüncü vak'am genç ve kaviyülbünye bir polis efendi, yanma, veca, kay, ematemez. Bu hastaya sabah akşam yedişer buçuk unite yaptık. Çok gayri muntazam devam etti ve yarıda bıraktı. Buna rağmen halinde çok selâh görüldü.

Maruzatıma hitam verirken her hâlde ensülinin mide karhalarında (teşhislerim yalnız seriridir) çok kıymetli bir ilâç olduğunu ve Romanyada iki hastaya yapıldığı gibi sabah akşam beşer üniteden başlayarak (bunlarda araz 6 ncı günden sonra zevale başlamıştı.) fazla miktarlara çıkılacağına günde bir defada 15 ünite zerkiyle daha iyi neticeler hasil olacağı zannında bulunduğumu beyan ile muhterem meşlektaşlarıma müşabih vak'alarda bu tedavi tarzını takip edersen neticeyi neşeretmelerini tavsiye cüretinde bulunuyorum.

Mide karhalarında para sempati teşevvüşâtı

Dr. Ziyaettin Zeynel

Erzurum nümune hastanesi dahiliye ve labratuvar şefi

Mide hakalarındaki para sempati teşevvüşâtı son senelerde kendisinden uzun uzadıya bahsettiren bir mevzu olmuştur; filhakika bu gibi teşevvüşat bazı esas ârazın tahavvülünü ve bazan da yeniden bir takım delailin inzımanı ve yahut başlı başına bir afetin mevcudiyetini gösterebilen âraz tahavvülat ibraz eylemesi hasebile tedkiki muhtelif derecede kimeti haiz netayic vermiştir; hastamızı takdime sebep ibraz eylediği âraz meyânında âşikâr bataâtı nabzın meveudiyetidir; bu delinin kimeti hakkındaki mutalaatı biraz sonra bira-karak kısaca müşahadesini arz ediyorum:

20 yaşındaki R... ef bir senedenberi midesindeki ağrılardan müsteki, bu agrılar yemekten bir saat sonra başlıyor koparıcı ve yakıcı bir vasıfta olup intişarın sol kaburga kemikleri istikametinde olduğunu yine hastanın ifadesinden anlıyoruz; ağrının şiddetinden hasta nihayet ağzına parmak sokup kusmak mecburiyetinde kalıyor; böylelikle âlamını tahfif eylemektedir; mevâdi mükayyia ekşi ve dışlarını kamaştırıcı bir vasıfta imiş; derununda son zamanlarda daha ziyade nazarı dikkatini celb eyleyen kahve telvesine müşabih mevâdim mevcudiyetidir; hasta evcân şiddetinden yemek yemeğe korkuyor; iştihası vardır; ancak 2—3 günde bir defa tabii yapıyor; sarılık olmamış, ahvali sabı-kasında sayanı dikkatli bir hastalık yok; peder ve vâle-disi berhayat üç kardeşi mevcut iki kardeşi muhtelif sinlerde vefat eylemiş sebebi vefatlarını bilemiyor.

Muayenesinde: sağ zirvede tahti asanüyet ve sağ mesafei ketfi fukaride süreye doğru teneffüs hali tabiiye nazaran daha haşindir başka bir tahavvülü seriri yoktur.

Kaip hududu normal mihraklarda nefha yok, ta-kallüsatı kalbiye muntazam, nabız dakikada 52 dir. Kebet tahal normal.

Batın muayenesinde: nahıyei şersufiye cesle ve-canâk, midede klepotaj yok, „ diğer nakatı müveccai batniyede her hangi bir hassasiyet müşahade edilmiyor.

İdrarda sayanı kayt bir şey yoktur, taammülü mutedil . . . .

Usarei mideviye muayenesi yapılmamıştır, mevâdi gaitada kan menfi.

Hastanın seriri muayenesile bir mide karhası ihtimali düşünülerek radyolojik muayeneye lüzüm görülmüş ve gelen rapor da : fartı ta harrükiyeti mide, fartı ifraz, ve inhinai sagir karhası teşhisi konularak seriri muayenemiz teyid edilmiştir. [1]

Mevzuumuzu alakadar etmesi hasebile her şeyden evvel burada nadiren tesadüf edilen bataâtı nabız calibi dikkat buluyoruz.

§

Sempati cümleinin aksi tesirine malik olan para sempatinin esaslı bir rüknü gibi telakki edilen asabı rievî midevinin enbubu hazmî üzerindeki tesiri ve rolleri malum bir keyfiyettir; biz burada asabın taammülünü tedkik edebilmek için malumatı teşrihiyeden ziyade nesci ve fizyolojik bir takım mutiyatı hazırayı kısaca arzedeceğiz.

Filhakike mevzuumuzu alakadar eden asabı rievî midevi nihayati sadece nesci munzam derununda gayb olmamıştır; burada merkezi bir hüzme ile muhitinde bir gamdı lenfai vardır ki bu gamdı lenfai vasıtasile mesafati tah-telankebutiye ile alakadar olduğu tesbit edilmiştir [2]; şimdi bu anasırı asabiye ile münasebette bulunan mevâd ya doğrudan doğruya hüzmei merkeziyeyi işba ederler, veya *Loeper* in gösterdiği üzere muhitindeki gamdı lenfai ile alakadar olurlar; demek ki asabı rievî mideviye nufuz edebilmek iki suretle vaki olabiliyor: biri hüzmevi diğeri lenfai... burada asabı rievî midevinin tenebbüh ve hazımla derecei alakasını tedkik edebilmek için *Loeper* in bir tecrübesini zikr edeceğiz: bu zat mahmasa halinde bir köpeğin asabı rievî midevisini istisal ederek 1/5 nisbetinde su ve ancak birde bir kaç santigram kloru sodyümü havi oldu-

[1] Vak'a 5 şubat 931 tarihindeki hastahane müsameresinde takdim edilmiştir.

[2] *Loeper*. Les reaction du nerf vague au cours des affections gastrigue. Monde medical 15 septembre 1929

ğunu görmüştür; hazım esnasında ise aynı tecrübe ile 2/5 nisbetinde su ve binde dört nisbetinde emlahın mevcudiyetini tesbit ediyor. Bu tecrübe ile hazım esnasında bütün uzviyetin su ve emlah cezbeylediği makamı itirazda serd edilebilirse de mücerrib aynı tecrübeyi asabı vereki üzerinde tekrar ederek menfi netice almış ve bu suretle böyle bir şübheyi de izale etmiştir.

İşte asabı rievi midevinin gamdı lenfaisine hazım esnasında dolan su ve emlahdan maada bu mayide pepsine müşabih bir ferman da mevcutturki hamızı vasatta peptonlaşır; *Loepere* nazaran bu muhammir asab ile temasa gelerek onu tenbih ediyor.

Çok garip bir alameti fizyolojiye olarak asabın mideyi ifraz ettiği ve bu ifrazında tekrar asabı tenbih eylediği tazahur eyliyor demektir, işte bu tenebbühledir ki midenin gerek ifrazı ve gerek hareki vazifesi idare edilmektedir; şüphesiz bu vezaif meyanında midede ki hususi dafair ve ukadatı hakkında fazla söz söylemeği zait addediyorum; ancak şurası muhakkaktırki asabı rievi midevinin katı ile hiç slmazsa midenin ifrazı ve hareki noksanları aşikâr surette tebellür eder.

§

Tedtik edilecek olursa bir çok sui hazımlılar vardırki yemeklerden sonra uykuya mütemayildirler, digerleri ise kabza müptela, veya merileri istikametinde *regurgitaiton* hissederler, bazısında ise dacet, fartı teneffüs, veya hazmi ademi intizam, nihayat ta bürudet hissi, titreme görülür, bunların hemen ekserisi asabı rievi midevinin tenebbühünden mutevellittir, mamafi bu asabın elyafı meyanında sempati elyafın da mevcudiyeti nazarı itibare alırsa görülecek ârazın mütedahil bir vasıfda olabileceği de anlaşılır; ancak bu alaimin ekserisinin vagatonik bir vasıfda tazahur eylediği görül-

mektedir; işte bu gibi mütedahil bir vasıf ibraz eylediği vekayide lavhai seririye ye ait hakimiyetin vagotoniye veya sempatikotoniye aidiyeti R. O. C (kalbi aynı refleks) ile pek ala tefrik eylemek mümkündür; velhasıl şunu da söyliyelimki bu araz temamilen parrefleks taamülattan ibarettir.

Asabın fartı hassasiyeti hazım esnasında ki ifrazın fartı hamızı olması veya hazım mahsullerinin sem gibi tesir eylemesi alâkadardır; bir çok sui hazımlarda müzmin bir iltihabı mide de vardır; bu takdirde asabın işba keyfiyetinin nekadar kolaylıkla vaki olabileceği tezahur eder (bir hayvanın afetzedede olan midesine formol veya tetanoz toksini idhal edilse görülen taamülat ile bunların asabı rievi midevi tarafından kolaylıkla massedildiği izhar itirilebilir). Asabı rievi midevinin tenebbühünde midenin gayri tabii ifrazı, ve hazım mahsullerinin mikrobların tesirile beraber sem gibi asab üzerine müessir olmasından başka asabın bizzat mihaniki olarak çekilmesi de tenebbühünü temin eder: ptozlarda görülen vagotonik alaim bununla izah edilebilir.

§

Loeper 1913 de bradı kardı, miyozis ilh gibi para mempati asabın tenebbühünden mütevellit âraza nazarı dikkati celbederek bunların inhinayı sagir karhalarına münhasır olduklarına dair bir sıra mesai neşretti; yalnız şurayı da işaret edelimki: herşeyden evvel nazarı dikkata alınacak nokta mide karhalarındaki asabı rievi midevinin tenebbühü me'alesi sadece taharrüş veya işba me'alesi değildir burada bizzat asabın afetzedede olması mevzuu bahisdirkı bu hal tedavi noktai nazarımdan haizi ehemmiyet telakki edilerek bir çok müelliflerin mesaisine yol açmıştır; filhakika inhinayı sagir karhalarında bidayette devri gelen agrılırların hastahgım uzunca seyri hengâmında mütemadi

bir vasıf alması asabın afettede olmasına alâkardır ki birçok müşahadat ve *Nensser*, *Bergmann*, *Permenn* gibi cerrahlar *Loeper* den sonra mide karhalarında vagotonik mecmuai ârazın mevcudiyetini tesbit etmişlerdir: bu araz da muhakkakki asabı riievi midevinin afettede olmasına alakadardır: asabı riievi midevi de tesbit edilen afet o derece ehemmiyetli olabilir ki bir *Nevrome* vasfını iktisab eyler.

Loeper in kanaatı hilafına bilahara yapılan taharriyat ile vagotonik arazın yalnız midenin inhinayı sagir karhalarına muhtas olmayıp aynı mecmuai araza diger karahat ta ve enbubu hazminin diger âfatında da tesadüf edilebileceği anlaşıldı; ancak son zamanlarda mide karhalarındaki vagotonik arazi tedkik eden *Bocca* ehemmiyetle telakki edilen şu istatistiği neşrediyor:

22	mide karhasında	9	bataatı kalp
»	»	»	15 fartı telaup
»	»	»	20 inkıbaz
»	»	»	15 aerofaji
»	»	»	11 gaseyan
»	»	»	20 midevi lökepezin ademi mevcudiyetini görmüştür.

Asabı riievi midevinin fartı tenebbühü hallerinde midevi lökepezinin noksan olmasının karhanın teneddübüne nakadar engel olabileceği aşıkârdır.

Bu böyle olmakla beraber denebilirki vagotoni mecmuai arazi inhinayı sagir karhasına muhtas olmamakla beraber onu pek yakından takip eden samimi bir dost makiyetinde telakki etmek mümkündür: *Bocca* nın neşrelediği ve vagotonik araz ibraz eden 22 vak'ının 17 si inhinayı sagir karhasına müpteladılar, keza *Loeper* in tedkikatından sonra *Permenn* da mide karhalarının 17 isinde vagotonik araz tes-

bit eylemiştir ki bunların 16 ısı inhinayı sagir karhasına musabdılar; mide inhinayı sagirinin eviye ve bilhassa asap cihetinden zenginliği nazarı itibare alınırsa seriri muayenat ile mide karhasını düşündüren vekayide aynı zamanda vagotonik ârazın da inzimamı bizi haklı olarak çok defa inhinayı sagir karhası teşhisi koydurmaya yardım edebilecektir; ancak elverir ki asabı riievi midevinin fartı tenebbühü daha doğrusu taharrüşü, âfatı bizim vak'amızda olduğu gibi bataatı nabız veya o nisbette diger derin bir aksülameli işaret eden delâlden biri olsun [1].

Tedaviye gelince: Asabı riievi midevinin yalnızca tenebbüh, taharrüş veya işbandan mütevellit aksülamelerde mesela dispepsilerde görülen ârazı tıbbi tedavilerle bertaraf etmek mümkündür, bunlar malum olduğu üzere ya mide gışayı muhatisinin muvafık bir ilacla pansımanı veya massedici ilaçlarla sümumun masettirilmesi velhasıl malum antiseptik deva-larla da midedeki hali iltihabiye bertaraf eylemektedir; burada mide karhalarında olduğu gibi âsabın afettede olması düşünüldüğü vekayide atropine inin oynadığı rolün kime-ti vareste-i izahtır: ve enmühimi mid'evi lökositozun ço-galmasına yardım ederek gışayı muhatinin muhafazasına ve karhanın teneddübüne hizmeteder.

Bir çok karha vak'alarında ise asabın derin bir afeti mevcut olduğu veya nevrite, nevrome mevzuubahs olduğu zamanlarda atropine inin tesiri demuvakkat oluyor; bu takdirde cerrahi bir müdahaleyi nazarı dikkate almak mecbûriyeti vardır:

1920 de *Borcher* midede haizi ehemmiyet olan asabı riievi midevinin kuddamı şubesini hicabı haciz altında kat ederek muannit agrılara nihayet vermekle bir çok vekayide mu-

[1] *R. A. Gutmann: les syndromes douloureux de la région epigastrique* tome 1 pages 123

vaffak oldu. asıl şayanı dikkat olan *Latarget* nin 1925 deki mesaisidir:

Buzat hastanın gösterdiği evcam vasfına göre inhinayi sagirin kudam veya halfindeki ulyafti asabiyeiyi istisal ederek beş vak'a üzerinde cesaret bahş neticeler almıştır: şöyle kibirinde tefemmümidii miail yapıyor fakat hastanın ıstırabı dinmemiştir; o zaman yeniden ameliyat yaparak inhinayi sagirin kuddami asabını kesip tam bir şifa temin eylemeğe muvaffak oluyor; diger bir vak'ada iki şübesini de kesiyor, üçüncü vak'ada inhinayi sagirin esas asabını kat ediyor 4 üncü vak'asında heriki vecihdeki aşabı 5 incisin de ise üç lifi asabiyei kesmiştir, aldığı netayic çok müsait ve şayanı dikkattır bu vak'aların ikisi inhinayi sagir ikisi bevwap biri de isna eşer karhasına müptela idiler.

Netice: Para sempati tenebbühüne esas itibarile bütün enbubu hazmi afetlerinde tesadüf eylemek mümkün ise de karhai mide düşünülüdüğü vekayide fartı talaup, bataatı nabız, miyozis gibi büyük aksülamel delaili görüldüğü vakit baklı olarak inhinayi sagir karhası düşünilebilir.

Asabı rievı midevinin tenebbühü normal hazımda bizzat fizyolojik itirazı mideviye iledir, dispepsi, vo iltihabı midelerde ise gayri tabii hazim neticesi tevellüd eden toksinlerle işbandan mütevellittir.

Karhai midelerde ise bilhassa inhinayi sagir karhalarımde bizzat afetinden, iltihabından, veya nevrone undan, bir kelime ile *Loeper* in dedigi gibi gastro - nevrıte den münbaisdır, bu takdirde atropine le netiçe alınmadığı vekayide tıbbi tedaviler, absorban ilaçlar atropin, mide pansımanlarile şifa temin eylemek mümkündür.

10 Şubat 931

Bu günkü anlayışımıza göre, «Canlı Mahluk»

Dr. Kılıslı Rifat

Şimdiki Fransız tababetinin yüksek simalarından biri olan Paristeki ingiliz hastanesinin cerrahî şefi «*Presse Médicale*» mecmuasının yazı işleri reisi Dr. P. *Desfosses*'un çok ince ve derin bir vukufu ve felsefesi, parlak ve veciz bir üslubu, geniş ve verimli fikirleri vardır, arasıra neşrettiği mecmuanın «*Chronique*» sütununda okumakla doyumaz, güzide ve nefis sahifeler yazar. Çok feyizli tettebbülerde bulunan bu yüksek hâkim, şu son zamanlarda «*Kâinat ve hayata dair bazı düşünceler (quelques réflexions sur l'Univer et sur la Vie)*» başlığı altında henüz intişar etmiş bazı ilim ve fen eserlerini tahlil suretile yazmakta olduğu makalelerden birini de mecmuanın son nüshalerinden birinde «*Büyük günümüze göre, Canlı Mahluk*» mevzuuna hasretti [1]. Tıp için, ilim olmak itibarile, yepyeni veçheler gösteren ve geleceğin tababatine başka ufuklar, çalışacak başka sahalar bulan bu yalçın ve sarp yazıyı itinahca bir üslup ile türkçeye çevirerek ileriye düşünen ve ilerilemeyi seven aziz meslektaşlarıma ithaf etmekten kendimi alamadım.

Dr. Kılıslı Rifat.

Dr. P. *Desfosses* diyorki :

«XIX uncu asrın fenni, madde'yi anlayışında eski yunan filozoflarının anladığı tarza ve *Lucréce*'nin «*De reum Natura*»sında madde hakkında ileri sürülen çok şairane tavsiflere istinat ederek yaşıyordu.

Geçen Asrın âlimlerine göre, tabiatteki bütün cisimler, tıpkı harçlar ve tuğlalar ile yapılmış olan bir mimarî bina gibi, kendi aralarında birleşerek «*zerre (molécule)*» leri vücude getirmiş olan «*cüzi fert ler (atomes)*» den teşekkül etmiş idi. Zerrelere ve cüzifertlere, şaşmaz kanunlara ittibaen, «*enerjiler (les éner-*

[1] La Presse Médicale, No. 61 dı 1 Août 1931. Chronique, P. *Desfosses*, «*Le Vivant*», tel qu'on peut le concevoir.

gies) » namı altında tasnif edilmiş olan kuvvetler tarafından harekete getirilmektedir: Mihaniki enerjiler (tartılabilen maddeden bir kütlenin toplu halde hareketi), harûri enerjiler (zerre hareketleri), kimyevî enerjiler (cüzifert hareketleri). Madde, eşyanın esas arğacıdır; enerjinin işi ise maddeyi kimildatmak ve yürütmeğdir.

Canlı mahlûklar da, cansızlar gibi, zerrelerden ve cüzifertlerden mürekkep oldukları için, bittabi onlarda aynı kimya terkiplerine, aynı fizik hâdiselerine tabi addedilmiştir. Bir hayvandaki hayat, bir saatin hareketinden veya bir kimya terkiбинin ve imtızacının teamüllerinden pek farklı bir şey sayılmamış. İnsanın düşüncesi bile, en yüksek tezahürleri itibarile de olsa, gene bu neviden bir hâdisе, fiziki kimyevî menşе'den husule gelmiş bir mahsul gibi görünüyordu.

Şüphesiz, hayatiyata ve tıbbı doğru ilimlerin takayyütlerini ve inzibatlarını sokmuş ve göklerdeki yıldızların sakitane yürüyüşlerine hâkim olan kanunların kimyanın hayret verici imtızac ve terkiplerine, fizik ilminin merak verici hâdiselerine de şamil olduğunu isbat etmiş ve hayat hâdiselerinin de aynı kanunlara tabi olduklarını göstermiş olan o devir âlimlerinin muazzam eserleri ancak derin hayranlıklarla takdir ve temaşa olunabilir. Babalarımızın cehtleriyle tıp, ilim olarak, metin temeller bulmuş, cerrahlık kendi esaslarını ve kanunlarını elde etmiştir; bu eserlerinden dolayı babalarımız iftihar edebilirler; lâkin, hiç şüphe yok ki, o eser artık hükümden düşmüş ve «geçmiş»e karışmıştır.

İlim, durup dinleme ne dir bilmiyor; insan irfanında ve malumatında kat'i mutalâalar bulduğunu farz ve kabul etmek boş bir düşünce dir. yorulmaz bir sâlu ve sorucu olan ilim, zerrenin, cüziferdin, enerjinin de ne olduklarını öğrenip bilmek istemiş ve bu suretle hayran gözlerimizin önünde yepyeni bir âlem meydana olmuştur.

Üranyomun ve radyo-aktif cisimlerin keşfi, Nıpece de St. Victor'ların, Becquerel'lerin ve diğer fizikcilerin taharrileri ilime evvelce hiç düşünülmemiş olan taze ve yeni bir fikir sok-

tu: Maddenin gayri maddileşmesi. Fizik, akateş halindeki gazlardan sudur eden veya onlar tarafından massolunan tayflar şua'larının tetkiki ile, tartılabilen maddenin bir enerji şekliinden başka bir şey olmadığını, enerjinin ise elektriğin bir şekli olduğunu ortaya koydu. Rutherford'a göre, artık cüzifert bütün cisimlerin kendisinden teşekkül ettiği basit unsur değil dir; cüzifert bünyesi ve hareketleri itibarile güneş manzumesini andırır bir cümle teşkil eden büyük âlemdir. Cüzifert etrafında azçok büyük adetkî menfi elektronların, güneşin etrafında seyyarelerin döndükleri gibi, bir düzüye dönmekte oldukları müsbet elektronlardan tereküp etmiş bir merkezi çekiadektir.. Yıldızlar gibi, bu elektronlar da, kendi hacimlerine kıyasen, biri birinden azım mesafeler ile ayrılışlardır. Rutherford'un fikirleri, bazı değişiklikler ile, asrın bütün fizikçileri tarafından kabul olunmuştur. Bizim insan bedenimiz, beynimiz, etrafımızdaki eşya, bizi sovuaktan koruyan elbisemiz, içtiğimiz mayiler, sigaramızın dumanı, cerrahi aletlerimizin sert çeliği, bunların hepsi elektrik mahiyetinde şeylerdir. Biz elektronlardan teşekkül etmişiz, elektronlarla beslenmişiz, elektronları giyinmişiz; fakat, bu elektronlar ne gibi şeylerdir? Fizikçiler, bunların maddi mesnetten mahrum elektrik kuvvetleri, fezadaki kuvvet sahaları, elektrik kuvvetleri hatlarının biri birinden uzaklaşma merkezleri olduklarını söylüyorlar.

Şu insan bedeninde cerrah adalelere, glandelere ve kana, kimyager zerelere ve cüzifertlere rasgeliyor, fizikçi ise bu bedende bir takım kuvvet sahalarından başka bir şey görmüyor. Bizim kütleli şeniyet örneği olarak tanıdığımız bir granit kayası parçasında, hakikate « maddi (substantiel) » hiç bir şey yoktur, bu koca kaya ötesine berisine büyük bir sür'ati haiz elektrik hamuleleri dağılmış bulunan boş bir sahaden başka bir şey değildir; fakat, bu dağılık hamuleleri toplamamız mümkün olsaydı, elde edeceğimiz hacim granit kütlesi büyüklüğünün trilyonda bir parçasına bile tekkabil edemeyecekti. Ben bu granit kütlesinin üzerine oturduğum zaman, tıpkı uçuşan bir sinek buludunun üzerinde durmuş gibi olurum

ve olduğum yerde alt tarafından bir sıra küçük darbeler alan bir volan tarzında tutunmuş bulunurum.

Bizim «madde» dediğimiz şey kendi şuurumuzun bir hayal (*illusion*)'undan başka bir şey değildir.

Canlı ve yaşayan mahluklar da, yaşamıyan diğer tabii cisimler gibi, bir nevi «ğayri maddi (*immatériel*)» şeylerdir, çünkü, hakikatte bir miknatis sahasına eski devirlerden kalması olan «maddi» sıfat ve unvanını vermek güçtür. Hâsılı, göklerin yıldızları, yer küresinin merkezi çekirdeği, denizler ve karalar, nebatlar, hayvanlar elektrik hâdiselerinden, her birinin kendine mahsus sialeri ve tekerrürleri olan, biri birleriyle çaprazlaşan biri birine giren, her cihetinden yeni ve tali su'alar vücude getiren ve bitmez tükenmez tahavvülere uğrayan su'alanma menbalarından başka bir şey değildir.

Bu elektrik kuvvetleri hâsselerimiz vasıtasıyla fikrimizin üzerine tesir ederek bir nevi alâmet ve işaret değişikliği hâsıl ediyorlar: Dağınık elektrik kuvveti çekirdekleri bizim için el ile tutulur katı cisimler oluveriyorlar, bu kuvvetlerin durup dinlemiyen çarpıntıları yaz sıcaklığı, esir ihtizazlarımızın en yüksek bir perdesi de parlak bir kavsi kuzah oluyor. Elektrik enerjisi bütün madde kâinatında paydara ve berkarar bir tek şe'miyet imiş gibi görünüyor.

.

İnsan idrâki, kâinatın sırf enerjiye ait olan bu fennî anlaşılışına ermiş olmakla beraber, diğer taraftan gene onun gibi itiraz kabul etmiyen bazı malûmatta edindi: «benliğ (*moi*)» in varlığı. Kâinat bana ziya, seda, koku, tat ve temas ihtizazları şeklinde tecelli ediyor; fakat bu ihtizazları hariçten toplamak ve onlardan ışık, ses, sıcaklık, acı fikirlerini çıkarmak, **güzellik, intizam, ilim, vazife, namus,** gibi mücerret mefhumları şe'nileştirmek için bir kimsenin varlığına ihtiyaç var. O bir kimse, duyuyorum ki benim, **düşünen, isteyen,** bedenini teşkil eden elektron kasırgasını fezade istediğim gibi döndürüp dolaştıran «benliğin»dir. Hakikaten ben, beyinin hücrelerini teşkil

eden elektronlar arasında âdeta kendi evimde gibiyim; fakat beyinim de yumurtadan muştak tır; demek ki, ben annemde mündemîç olan yumurtada da gene ben idim, ben bu yumurtada başkalarından farklı bir hale gelmek, temsil etmek, kendini önceden takarrür ve teessüs etmiş olup nevinin ırkımın ve atalarımın planı olan belli başlı bir plana göre teşkil etmek için bulunuyordum.

Fakat, görüyorum ki ben beni ihata eden bu kâinatta yalnız başıma değilim, burada benden başka insanlar var, her sınıftan türlü türlü hayvanlar var ki ben insan bunlar arasında «*primus inter pares*» yani «müsaviler arasında birinci» yim. (bitmedi)

Pollagra bir avitaminose hastalığıdır?

Dr. Bedrettin - Tokat

Son günlerde Pellagra vekiyyinin çoğaldığı yevmi gazetalarda intişar eden havadis meyanında çok kıymetli ve muhterem meslektaşlarımdan *Osman Şerefettin* ve *Hulâsi Behçet* Beyefendilerin bu hastalığın vitaminsizlikten mutahassıl olduğu hakkındaki beyanatlarını gördüm. Filhakike bütün kitaplar Pellagranın bir avitaminoz hastalığı olduğunu yazmakta müttfeftirler. Vekayide bunu bilfiil teyit etmektedir. Burada nazarı itibara alınacak bir cihet kalyorki acaba avitaminose başlı başına Pellagranın husulüne kifayet edebiliyormu?

Yirmi senedenberi memleketimizin maruz kaldığı bir çok mesaip, harp, hicretler bize noksanı tagaddiden ve vitaminsizlikten mutahassıl bir çok vekayii maraziyeyi göstermiş ve noksanı tagaddiden binlerce kişinin ölmesine şahit olmuşuzdur.

Memleketin gerek hudutlarında bulunan asker ve ahali ve gerekse dahili memlekette bulunanlar senelerce müddet zarfında vitamin ve gıda kifayetsizliklerine maruz kalmalarına

rağmen Pellgranın heman münhasıran Mısırdaki bulunan üsera arasında görülmesi calibi dikkattir.

Çanakkaledede, Kafkasyada avitaminose dan mutahassıl yüzlerce Scorbut vak'ası gördüm. Fakat hiç bir tane Pellagra vak'asına tesadüf etmedim. Açlık o dereceye varmış bulunuyor- duki bir kısmı Geven tabir ettikleri dikenleri veya hayvan lâşelerini veya einsini bilemedikleri bazı kökleri yeyerek suilkinyeden veya mesmumen telef oluyorlardı. Bunlarda da Scorbut vardı fakat Pellagra yoktu.

Kezalik Filistinde muharebe eden orduda da Scorbut mevcut idi. Fakat pellagra meşhurdumuz olmamıştı.

Duğarı esaret olan efradın tarzı taayüşü itiraf etmek lâzımdırki evvelkinden daha bozuk değildi. Buna rağmen 918 den itibaren usera arasında Pellgranın zuhurunu neye atfetmek lâzımdır? Eğer sırf gıda ve vitamin noksanından ileri gelmesi lâzımgelseydi aynı şeraitte veya daha fena beslenen memleket halkında da çok fazla miktarda görülmesi icap etmezmi di?

Bu mütalâata binaen Pellgranın husulünde gıda kifayetsizliği ve vitamin noksanlığı esas itibarile kabul edilse bile el'an meçhulümüz olan bazı sebeplerin de bulunmasının meşrut olduğu kanaatındayım. *Osman Şerefettin* ve *Hulâsi Behçet* beyefendiler bilmem ne derler?

Muktebesat ve tercemeler

Şebekiye infisallerinin thérmpoñction'la tedavisi [1]

Göz hekimini
Nuri Fehmi

V. Ameliyenin icrası [2]

Ameliyatın tekniği kolaydır; yalnız sulbeyi göze görünmeyen bir yerinden bezl etmek icap ettiği zaman, yahut, nedbeli bir mahalden ameliyat yapmak zarureti hasıl olduğu zamanlarda sulbenin meydana çıkmaması ve hasıl olacak nezif dolayısıyla müdahale bir az güçleşir (tahtalmunzamma şırınga veya key

dolayısıyla hasıl olan nedbeler dahi aynı suretle ameliyeye işkal edebilir).

Göze cocaine damlattıktan sonra yıkanır; müteakiben iğneye merbut ince bir iplik alınarak evvelce limb hizasında Çin mürekkebele işaretlenen yerden ve munzamma altından geçirilir ve düğümlenir; badehu ip karniye üzerinden bu tabakayı iki müsavi kısma ayıracak tarzda gerilir (*fil de direction*) (bu esnada hadakanın değil, karniyenin merkezini nazarı itibare almalıdır) [Şekil - 1].

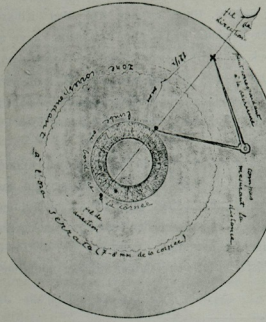
İp karniyenin mukabil kenarına geçer geçmez o nokta (ki evvelce işaretlenen noktanın karşısına tesadüf eder) Çin mürekkebele işaretlenir. Bu işaretleme meselesi çok naziktir; ve bir kerre daha kontrola imkân kalmıyacağı için dikkatle yapmak icap eder.

2 % Novocaine mahlûlünden 1 santimetre mikâbı, ikinci işaret noktasının civarına ve

[1] *J. Gonin. Ann. d'oculist. K. Sani 931.*

[2] *Baş tarafı (Mayıs ve Temmuz 931) nûshalarındadır.*

munzamma altına zerk edilir; hissiyet iptal edilinceye kadar operatör milimetre ve yarım

milimetre taksimatlı bir cetvel vasıtasile, kar niye ile bezledilecek nokta arasındaki mesafeyi gösterecek olan pergerin ayrılık derecesi ölçülür. Anesthésie tamam olunca (10 dakika) sonra, munzamma, karniyenin bir kaç milimetre ötesinden şak edilir ve (2) santimetre tul, bir kaç santimetre arızında bir şerih kaldırılır, bu şerihann iki haffesine birer iplik geçirilir ve iplikler limb'te kalan munzamma kısmından da geçirilir ki bunlar ameliyatı müteakip hemen cerbanın kapatılmasına hizmet eder. (esnayı ameliyede bir karışıklığa meydan vermemek için bu ipliklerin «fil de direction» dan ayrı renkte olması faydalıdır.) Böylece hazırlanan lambo bir ecarteur ile yan tarafa çekilir ve bir muavinin eline verilir, muavin diğer elile sahai ameliyeyi tamponné edecektir. Sulbeyi birdenblre meydana koymadan evvel, bezledilecek noktanın tam yırtığa tesadüf ettiğim mükerren kontrol ve pergel ile işaretlemek lâzımdır; bundan başka bezledilecek nokta bir adelenin yakınında değilse pensimizi épiscéral nesce istinat ettirmemiz icap eder.

Bu suretle bezil noktası silinmiyecek bir tarzda vazih olarak taayyün ettikten sonra muavine thermocauteri hazırlatırım; platin uç kızımcaya kadar, bir gref bıçağının ucile sulbeyi haz'ederim; eğer şebekiyedeki infisal küçükse bu şakki çok derin yapmam şayet büyük bir (poche sous-retinienne) hizasında bulunuyorsak haz'li derin yapar ve poche'un boşanması için bıçağa bir hareketi devriye vermek suretile küçük yaranın ağzını açarım.

Şakki yapar yapmaz derhal thermocautère'in ucunu bir kaç milimetre içeriye sokar ve şebekiyeye vardığına kani olduktan takriben 2 saniye sonra derhal çekerim; bunu müteakip hiyatann iplikleri bağlanır ve işaret ipliği (fil de direction) düğümlü nihayetinden çekilir, göze bir kaç damla collargol damlattıktan sonra iki göz bağlanır.

Hastanın başını derhal (cismi zucacinin ağırlığı, şebekiye üzerine te'sir ederek bunu yara üzerine intibak ettirecek) münasip bir vaziyete koymak lâzımdır. Meselâ infisal yukarda ise baş aşağıya sarkıtılır; aşağıda ise bilâkis kaldırılır, Yan taraflarda ise sağa veya sola meyl ettirilir. Bu vaziyeti hasta en aşağı bir hafta mvhafaza etmek mecburiyetindedir. Başın bu hareketsizliğini teshil için at nalı şeklinde küçük bir yastık kullanıyoruz, bu sayede ense rahat ettirilir ve kafa kemiğine olan tazyik kısmen azalır ve hastaların çok şikâyet ettikleri kulak üstüne yatmaktan mütevellit iztirab tahaffüz eder.

Ameliyat haddi zatında ağrısızdır. Müteakiben duyulacak ağrı bir allonal pastilile yahut bir sedol şırıngasile teskin edilir.

Evvelcede söylediğimiz gibi ameliyatta güçlük yoktur, müşkülât, sulbenin göze görünmeyen bir kısmı üzerinde ameliyat yapılırken his edilir. Sulbenin en çok kabili vusul tarafı gözün sudğı ve bir az ulvi mihverine tesadüf

ederki burada limpten 17—18 milimetre kadar gidilebilir; hatta bazı kimselerde 22 m. metre uzaklığa gidilmiştir. Halbuki enfi cihette en çok 13 m. metreye kadar vasıl olmak kabil-dir yukarda ve aşağıda 14—15 m. metreye kadar gidilebilir.

Teknikteki bu zorluk, bende, gözün kutbu

halfisine yakın bazı yırtıkların kapatılmasının gayri kabil olmasa bile, çok müşkül olduğu kanaatini tevhit etmiştir. Viyanalı *Professor Lindner*'in, asabı basari haffesine kadar *thermoponction*'u bila müşkülât mümkün kılan bir alet keşf ettiğini büyük bir alâka ve memnuniyetle duydum.

Kefaljın (Kephaljın)

Kaşeleri

Baş ağrısı, diş ağrısı ve ael'umum âlamı asabiyede şayani tavsiyedir .

Vekilumumisi : Pertev Arslan, İstanbul, Sirkeci, Nöbethane caddesi No. 17— 19

BIOPLASTINA SERONO

PEPTOPANCREASI SERONO

METRANODINA SERONO

IPOTENINA SERONO

ANDOKRISIN

(FOURNIER)

MUHTELİF UZUV HULASALARI

KAŞE : OVAIRE 0.10 ve 0.20

PLURIGLANDULAIRES (Masculin ve Feminin)

COMPRIME : OVAIRE

THYROÏDE

ORCHITINE

SURRENALE

HYPOTHYSE

PLURIGLANDULAIRES

(Masculin ve Feminin)

AMPUL : OVAIRE

ORCHITINE

Buuların müsaadehi resmîyeleri Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti tarafından verilmiştir. Her Eczane ve Ecza depolarında bulunur.

Numune ve Edebiyat için :

Vekili umumisi: Pertev Arslan, Sirkeci Nöbethane caddesi No. 17—19

BIOLACTYL

(FURNİYE)

En kuvvetli bir süt mayasıdır. Bağırsakları temizler.

Yemekden evvel 3-4 komprime

BYLÉIL

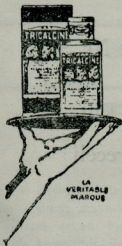
(FURNİYE)

Safra hulasasıdır. Safra ifraz veya ifrazında bozukluk varsa izale eder.

Yemeklerden sonra 2 - 3 adet

TRICALCINE

OPOTHÉRAPIQUE

GRANÛLE

Seis Calciques, Parathyroïde, Moelle osseuse
Surrénale, Foie, Rate.

ve

TRICALCINE

SAF

Sels Calcique srendus assimilables

Kaşe

Komprime

Toz (Poudre)

Granulés

ve Çokolatlı

RECALCIFICATION

REMINERALISATION

TUBERCULOSE

RACHITISME

CROISSANCE

SCROFULES

FRACTURES

ANEMIE

Dr. E. Perraudin
21, Rue Choptol, Paris

Vekili : Pertev Arslan, 17—19 Nöbethane Caddesi, Sirkeci, İstanbul.

Avusturya hükûmetinin resmî Seroterapi Müessesesi

IX Viyana, Zimmermann Gasse Nr. 3

Telgraf adresi : Sero Viyana

Mümessili : İstanbulda G. Dielman ve Bill

- 1 – Vakî ve şafî, teksif edilmiş, yüksek dereceli **Difteri seromu.**
- 2 – Teksif edilmiş **Tetanoz seromu**
- 3 – Teksif edilmiş muzaddı sem **Kızıl seromu**
- 4 – Teksif edilmiş polivalan **Tifo seromu**
- 5 – Perez-Hofer Ozene basiline karşı serom
(Kokobasilus fetidus ozaenae)

Em'a aşıları

- 6 – Tifo ve dizanteriye karşı em'a aşıları
- 7 – **Dermotubin**-Profesör Lövenştayn usuli ile ihzar olunmuş verem teşhisinde kullanılan merhem halinde Aşı
- 8 – Profesör Lövenştayn usulile ihzar olunmuş merhem halinde **Difteri** hastalığına karşı Aşı
- 9 – **Haemotest** - Naklüddem icrasından mukaddem kan gruplarının Moser usuli ile tayini için hususî gruplarına mahsus serum.
- 10 – **Antivirus**-Afatı iltihabiyeinin mevzii tedavisi için serum
- 11 – **Antifilamin**-Merhem halinde **Antivirus seromu**
- 12 – **Serom fisiyolojik**
- 13 – Tedavi ve teşhis için kullanılan bilcümle **serum ve aşılar**

«Sandoz» Eczayı Tıbbiye Fabrikası Müstahzarları

FELAMINE «SANDOZ,,

Karaciğer hastalıklarının en mükemmel ve en rasyonel ilacı
Aynı ilâçla hem Opoterapi ve hem de dezenfeksion

Ademi kifayei kebet - Safra taşları - Kolesistit - Sarılık - Müzmin anterokolit -
Kebet zafı, ademi kifayei kebetten mütevellit teşevvüşatı hazmiye ve ilâh.

Ticarete 30 ve 50 drajelic şişelerde bulunur. Günde 4—8 draje.

SCILLARENE «SANDOZ,,

Mükemmel bir mukavvii kalp ve müdrir
*Accumulation korkusu yoktur, kilyeler ve mide için
tamamen mahzursuzdur*

Mukavvii kalp istitbabatı: Kalp muavazasının idamesi - Kalp yorgunlukları -
İhtiyar kalp - Miyokardit - Hiposistoli.

ASISTOLİ ARITMI: Dijitalin ve Strofantinlerin tesir etmedikleri zaman ve
tahammül edilmedikleri veya muzaddı istitbab oldukları takdirde.

Müdrir istitbabatı: Üzeymaî nefritlerde, hipertansiv ve üremi tevlit edici nefrit-
lerde - tesemmüm edenlerle, ameliyat yapılanlarda fartı tebevül ve ademi tebevüllerde.

AZOTURİK NEFRİT, pruit azotemik ve habenli sirrozlarda.

Bu defa «Gouttes SCILLARENE» şeklinin de müsaadesi alınmıştır.

Ticarete Komprime, mahlûl ve ampul şekillerinde bulunur.

Günde 2—6 komprime, 20—100 damla veya $\frac{1}{2}$ — 1 ampul.

Literatür ve Nümuneler için: Fuat
Mehmet, Eczacı - Kimyager. İstanbul,

Yeni Postane karşısında Küçük Kına-
cıyan Han- İstanbul Posta kutusu 560.

ASİPİROL

NEDJATI

Türk eczacılarından SALİH NECATİ Bey pek çok kullanılan aspirinin ve emsalinin bütün evsafını haiz, 0,50 santigramlık 20 komprimeyi havi tübler halinde çıkarmağa muvaffak olmuştur. Doktor Beyler hastalarına kemali Emniyetle asipirolu yazabilirler. Nedjati Beyin doğ ruluğu, hükûmetin murakabesi, halkın az zamanda pek büyük rağbeti bu ilacın parlak atisinin yakın şahitleridir.

Pek çalışkan ve müteşebbis bir zat olan Nedjati beyin eczahanesi temizlik, tazelik, dikkat hususunda birinci safdadır. Kendi nezareti altında istihzar ettiği çok mergup diger müstahzaratının isimleri şunlardır :

lod ve fosfatlı Necati şurubu, diş suyu ve tozu, hamam pudrası, Turan kolonyası, tıbbî zeytin yağı, Baryumi (X şuaatında kullanmak için), fosfatin Necati...